

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Iustitia Et Iure Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetii, 1608

3 Vtrumne rerum pretia, arbitrio mercatorum sint taxanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

pletari angustiabitur peccatis. Quocirca bens rerum pretia. Viuentia in genere suo præstantiora sunt viæ expertibus animis (vt ait Augu. lib. 11. c. 16. de Civitat. Dei) maller homo frumentum domini habere, quam mures. Et foler domus plus ventis, quam equus, & nonnunquam equus, quam seruus, licet cum natura hominis nihil in corporalibus conferri ad aequalitatem valent. Vbi autem indigentiam noninamus, ornatum erant republika intelligimus, ut cuncta complectamur, quæ hominibus præter vita necessitatem eam ad suam voluntatem & splendorem vultu esse possunt. Secunda conclusio. Ad explorandum iustum rei pretium, ex multis descendat ratio, quæ in triplici sunt ordinis. Primum enim attendenda est necessitas, rei, mox copia & inopia, deinde negotiatio labor, cura, industria, pericula. Piaterea si merces vel in melius mutatae sunt, vel in deteriori, venditorumque atque emptorum frequentia, sit id genus alia, que prudentissimum quicunque speculati potest. Tertia conclusio. Cum pretium rerum iustum, duplex sit, aliud scilicet legitimum & aliud naturale iustum, legitimum consistit in indubibili naturale autem seu arbitriatum minime, seu in latitudine divisibili. Iustum legitimum est illud, quod lege principis positum est arbitriatum autem, seu naturale currit, quando per legem non est constitutum. Distinctio est Aristot. s. Ethic. c. 7. de iusto naturali & legitimo. Ad huius autem conclusionis intellectum nondum est, quod merita illa & causas flattuendi tetum pietatis existimare per se quidem primum ad rem publicam & eius gubernatores spectat, qui scilicet omnibus suos prædictis pensatis deberent sua singulis mercibus statuere pretia. At quia illud in omnibus impossibile est, relinquitur videntium ementiumque existimatione. Et illud tunc vocamus naturale, quia secundum rerum naturam vnius accommodatur currit. Igitur vbi pretium lege possum est nempe, vt modius, aut triticum aut vini, aut vlna panni vendatur decem, neque vnius oboli accessio licita est, sed est peccatum mortale si excessus notabilis augatur, obnoxiumque restitutioni. Et si excessus sit per exiguum, erit veniale. Et ideo dicimus in indubibili confidere. Atque hoc est, quod ait loco citato Aristot. iustum legitimum esse, quod licet antequam possum.

Secunda
conclu.Tertia
conclu.

A R T I C U L U S III.

Vtrum rerum pretia arbitrio mercatorum sint taxanda.

Quoniam primum in emptione & venditione fundamentum iustitiae est premium, de illo quærendum est loco tertio, an mercatorum estimatione sit taxandum? Et arguirur a parte affirmativa. Primo, Axioma inter Jurisconsultos est & celeberrima regula. Tantum valet res, quantum vendi potest, quam videlicet adnotant i. pretia. ss. ad leg. Falcid. & l. 1. & si hæres ad Senauiconf. Trebel. & alibi sepe. Ergo si fraude absit & dolus mercatorum est arbitrium pretia suis mercibus statuerit. Secundo. In unaquaque arte ciuidem peccidit credendum est, vt 3. Poli. capi. 7. auditor est Philosophus, & vt Jurisconsultus ait in re mandata. C. mandati. vnuisque que in re sua est moderator & arbitrus. mercium autem artifices, sunt mercatores. Ipsis ergo ipsorum iudicio deferendum est, ut pretia ponant. Tertio. Vnuisqueque dñum rerum suarum haberet, ac subinde libera et potestatem, ergo potest quisque tantum petere ac recipere premium pro tua re, quantum extorquere potuerit idquod in gemmis & rebus pretiosis vnu fieri compertum est. In contrarium autem facit lex. Pretia citata ad leg. Falcius verba sunt. Pretia rerum non ex affectu neq. utilitate & singularium, sed communiter hinguntur, hoc est communis estimatione taxantur.

Ad hanc questionem quatuor conclusiones respondetur. Prima. Pretia rerum non secundum ipsarum naturam aestimanda sunt, sed qua enus in viu veniunt humanos. Conclusionis huius ratio naturalis est, quod cum mundus & eo continetur propter hominem facta sint, tanti cuiusli estimatione rex vsalit, quantum hominibus inferunt. Quapropter Arist. s. Ethic. s. ait indigentiam cauillam mensurare que esse humanarum commutationum. Si enim nullus alterius re vel opera indiret, omnis cessaret commutatio rerum humanarum, ergo indigentia admitti de-

Nn + sumi.

Pretium suum est. Pretium vero, quod non est legere
rigidū. possum, non indivisibile est, sed latitudi-
più, mo nem habet iustitiae cuius vnum extremū
deratū. dirigidū alterum vero pium, sed mediū,
moderatum. Ut quæ res iuste venditur de
cēm iuste quoque venditur una vndecim
tum etiam nouem. Atqui ratio huius est,
quod prudētia humana, qua per supradicē-
tiorū considerationē de pretio existimatur,
nequit punctum attingere metas, sed
arbitrari quodam. Sicuti a. Ethic. c. 6.
de virtute ait Aristo. quod consistit in me-
dio, ut desinoliter ipse prudens. Arque adeo

Prima dū res publica penes quam talis residet
auctoritas punctum non indicat, laxior re-
satio.

Stat iustitia pretij latitudinem habens ex
quo sit primo consequens, ut infra illos ex-
tremos limites vendere cuiuscunq; leceat

Secunda. carius pecunia credita, quā numerata, ini-
mico quā amico, diuiti deniq; quā paupe-
ri. Sequitur secundo sensum illius legis, In
causa, sc̄. de minor. vbi. s. idem Pöponius

habetur licet naturaliter contrahentibus
se decipere, cui simile h̄. Litē si pretio. sc̄. lo-
cate, nō esse (v. Cōr. & aliqui putat) infra

latitudinem iusti pretij, quia intra hos car-
ceres nullum habet locum deceptio, neq;
vlla opus est remissione (ut prae dicti docto-
re autumnant) fane cum tota latitudo iusta
sit. Sed (vt qōne proxima exponentur) intel-
ligitur extra dimidium iusti pretij. Et ideo

aut naturaliter, quod humanum ingenium
lucrī audidum, in causa est Quare licet, il-
lic non est idem, quod sine culpa, sed im-
pune in humano foro. Sequitur tertio,

multo tuius, si fieri possit, consultum fore
cum coemptoriū negotiatorumq; consciē-
ti, tum etiam communī bono, si omnium

pretij lege patet, ynde l. ff de off. pref.
vrb. & cura carnis. inter alias Praef. Et cu-
ras illas celeri, vt rerum pretia ha uati-
sta. Ob idq; quādo in omnibus sc̄uari ne-

quit, quām fieri possit maxime, deberent
taxari. Enimvero negotiatorē, eo praefer-
tim quod (ut supra dictum est) lucris sitien-
ter inhabit, non solum pro sua ex parte de-
cipiunt, verum etiam propter suam au-
ritiam consulū astisque desipiunt. Quam

obrem quando lege non est signatum pre-
Fallaxte tium, non est stādam vno fuis libet met-
gula in-
catorū arbitrij, sed prudentiū iudi-
taxādi-
tio eorumque qui sunt aequitatis cultores.

pretij. Est enim fallacissima regula, si quis sem-
per quanto emit pretio, quantumque la-
boris & periculorum subiit, tanti velit ven-
derē cū lucri accessione. Enimvero si me-
cator, artis negotiorumque ignarus plu-
ris iusto emit, aut sibi fortuna aduersa re-
flauit, quia scilicet copia mercū insperata
succedit, non potest iuste extorquere ex-
pēias, quas fecit. Et vice versa si industrie
alius aut fortunator, cui vel consergit mi-
noris emere, vel fauoris arribū fortuna hoc
est insperata rerum inopia post accidit, ju-
stus sane potest carius vendere, etiam eodē
die & eodem loco, idque aullatensis met-
ebus in melius mutatis. Nam cum nego-
tiationis ars plurimum sit fortuitum rerum
eventibus subditā, debent negotiatorē &
sinistra suo dispendio, tubere pericula, &
dextram operari fortunam. Loquimur
Christianis de fortuna, pro cunctu nobis
inspirato. Arque hic est tensus l. pretia. sc̄.
ad l. Falcid. Vbi habetur, pretia rerum no-
ta ex affl. cū aut virilitate & singulorū, sed com-
muniter fingi. Hoc est non sūm priuato
existimationē, sed sūm cōmētē p̄dictiū
fingi. Et codem aliquid simile verbum in
l. 4. co. ii. vbi habetur, rem non ultimā
pretio formalē, id est a contrahentibus for-
matō, sed secundū p̄ales, puta communi-
to currens. Valor namq; rēi non secundū
futurū, quando res nondum est, sed secundū
dum p̄fās in quo res est, debet iudicari.
Accipe horum exempla. Et si rūmeni cha-
ritas in Hispania, mercator tunc Sicos
hoc audiēt onusla frumento nauī ad nos
adnauigat, quando hue peruenit, velābā
te nobis clementiori celo, vel quia alien-
de copiam grani habemus, longe immo-
rum est pretium, non potest ergo tantū vā-
dere, quanti sibi stat merx, neq; vero si cir-
cūdū futura solūtione carius vēderet, vt fal-
tē se in demnē rediteret, immunit a pe-
cato fieri, aut a restituione liber. Exper Fal-
haec detegitur alia fallacia, quia in nūdīs quā-
vīa venire solet. Etenim in initio cum sit quā-
vīa inērior empitorū copia merces plus orga-
nēant, in fine autem contraria ratione vīa
piatum decrebet. Arbitrantur ergo nūdī
mercatōs expeditio in tempus, p̄tēo li-
cite posse tantū vendere, quanti in initio,
cum tamen numerata pecunia idē possit
extorquere pretium. Falluntur in capi-
tū. Vbi deīum ad clariorē illorū Ques-
notū animaduertenda est quāria con obclu-
clusio. Mercedū pretia empōtē copia

augē-

No-
patior
angustis

Ceno.

Ad pri-
mū angustis

magis tamen, penuria vero minuantur, sicuti econuenientia abundantia venditorum minuantur, ratiocinare vero excedunt. Eximueo vbi merces afflunt, venditorum numerus amplior est & emptorum minor. Atque ex hoc tibi responsum elicies, si hæsitatus in vendendi causa, & modus, prestitum varierit. Etenim causa vendendi aut emendatibilis per se ad rem facit. Sive enim uenias necessitate compulsus, sive præsarietate rerum ipsas despiciens. Item sive ob necessitatem eorum, sive propter voluptatem nihil inde variatur precij. Atiam quia venditoris necessitas in causa est, ut merces sub haec ueniam exponat, sit, ut paucius tunc existentibus emptoribus precium rerum uilecat, sicuti in bello parta uictoria exiguum numen uenditur pugna. Econuenientia ubi publici mercatores emptores exceptant, quia illo modo uendendi plures emergunt emptores, ualor mercium crevit. Atque eadem ratione in initio nundinarum, ut plurimum carius venditur quam in fine. Atque per hanc conclusionem lucet Monopoliorum iniquitas, puta cum quis vel a principe priuilegium emit, ut solus ipse vendat, vel duo aut tres reliquam mercatorum multitudinem anteuerentes, mercium aceruum coemunt, ut vniuersi ad ipsum cognitum confluere vel iurata fides consumunt ut nullus eorum nisi tantum vendat. Hinc enim ratiocinare venditorum precium crevit. Et eadem ratione, vice versa, licet non faciendo accidere confuscat, emptorum monopolia, ad extenuandum pretia, essent nihilominus iniqua. Ut si in portu, cui preciosissima nauis applicuit, illi, qui emere possent, sibi mutuo promitterent non emere nisi tanti, aut si in subbastatione alios ego ne licententur anteret, ut minoris ego emerem, peccatum profecto esset, quod ante restitutionem non remittetur. Et hoc est quod ait Ciceron de officijs, Non licitorem venditor, nec qui contra felicitatem emptor apponat. Quando vero vendi ores monopolium facerent, tunc in se emptores, quasi viam vi repellentes, contraria pariter possent prudentia uti, puta conuenire inter se, ut nullus nisi certo precio emeret.

Ciceron. Ad nos. Restat ergo ad argumenta respondere. *Marg.* Et primum omnium regulam illam. Tria valent res, quanti vendi potest palam est, non habere tam vastum senatum, quantum

verba sonant. Alias liceret vendere via medietatem ueri pretij, quin uero duplo & tripli. Quod si illam si modereris, ut intelligatur quantum iure & iuste uendi potest, nam id possumus quod iure possumus, ut quasi principium petens, redderes illa inanem. Si in querenti quanti vendere potest, indeas. Quantum iustitia fert, nihil indeas quod ipse ignorabat. Senus ego est quod una ualeat res quanti vendi potest, clausa uia, nauis, & dolo, quibus in emptore tollitur voluntarium. Et quāvis codem videatur infinitum recidere ac si dixisset, iuste, non est tamen id. Enim uero si querent quid est homo, indeas, esse hoiem, nihil doces. Si autem respondes esse animal rationale licet idem. Sit tamen quia definitum explicas, non petitum principium. Ad secundum reipublice, perito artis credendum est quod affectione rei proprie non est infectus, & uniusquisque est arbiter in re propria dum illa ad alterum nihil attineat, qui autem uendit, non rem propriam suam, verum cōcēdi sibi & emptori tractat. Et ideo non est legitimus arbiter. At quia de gemmis & rebus preciosis mentione in tertio argumento fit distinguendum de mercibus eis. Quodam enim sunt reipublicae minime necessaria, atque illas potest quisque tanti uendere quantum emptor sciens, & prudens voluerit dare. Cuius generis sunt pīnisi equi gēmæ accipi tres, &c. Spectant enim ad ornatum decorumq. & splendorum nobilitatis, & ideo magnatum mago significat a eis, res illa magno estimare. Alij vero sunt reipublice necessaria, ut quod ad uictum, scilicet & aliis id genus uitas ariment. Atque in his licet nihil fraudis dolive irreplerit, uis tamen est, quantum extortuere potueris, tanti illas dicuadere.

Ad secū
dū arg.
Dissim.

QUÆSTIO III.

D E INIVSTITIA QUÆ IN
emptione & uendit. committitur.

S.Tho. 2.2. quæst. 77.

ARTICVLVS I.

Vtrum licite quis posset rem plus vendere quam valeat.

T RIBVS itaque articulis superiori
questione praefactis, f. de em. prioris,
nego-